

Poljoprivreda i očuvanje prirode

Sažetak

Hrvatska je ulaskom u članstvo EU postala korisnica europskih fondova. Preduvjet za korištenje sredstava izrada je programa Ruralnog razvoja RH 2014. – 2020. temeljem utvrđenih potreba na razini države i ciljeva koji pred nas postavlja Zajednička poljoprivredna politika.

U program očuvanja prirode uvrštene su sljedeće IAKS mjere: MJERA 10, 11, 13 te mjera 4 i mjera 19.

Bioraznolikost je raznolikost biljnog i životinjskog svijeta

Poljoprivredna djelatnost nužna je za opstanak brojnih biljnih i životinjskih vrsta, staništa, ekosustava i krajobraza. Kosidbom, napasanjem stoke, sijanjem usjeva, sadnjom voćaka i vinograda, održavanjem živica, suhozida i lokvi, razmnožavanjem sjemena i stočnog podmlatka - poljoprivrednici su stoljećima bili istinski čuvari biološke raznolikosti. Održavali su genetski materijal, biljne i životinjske vrste, staništa, ekosustave i krajobraz.

Poljoprivredna djelatnost često je puta nužna za održavanje bioraznolikosti, posebno na travnjacima.

Redovita kosidba ili ispaša travnjaka odgovarajućim brojem stoke, uz povremeno ručno ili mehaničko uklanjanje drvenastih biljaka, najbolji je način očuvanja bioraznolikosti na travnjacima te jedini koji može spriječiti njihovo zarastanje.

Širok plodored s nekoliko, po mogućnosti više od četiri do pet kultura iz različitih porodica, jedna je od najboljih mjera očuvanja

bioraznolikosti. Povećava raznolikost vrsta na oranicama, smanjuje potrebu za korištenjem pesticida te poboljšava plodnost tla.

Mješovita poljoprivredna gospodarstva s biljnom i stočarskom proizvodnjom u načelu imaju veću bioraznolikost negoli ona koja uzgajaju samo bilje ili stoku.

Sve agrotehničke mjere koje smanjuju ili čine posve nepotrebnim korištenje pesticida i mineralnih gnojiva pridonose očuvanju bioraznolikosti.

¹ Valerija Pokos, mag.ing.agr., Poljoprivredna savjetodavna služba, Varaždin

Program Ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. sadrži mjere za očuvanje bioraznolikosti. One su zasnovane na specifičnim potrebama Hrvatske, uzimajući u obzir i realne mogućnosti njihove primjene te zanimanje poljoprivrednika.

Na bioraznolikost povoljan utjecaj ima ekološki uzgoj (MJERA 11). Neke od operacija u sklopu mjere 10: očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti, očuvanje ptica i leptira, očuvanje ekstenzivnih voćnjaka i maslinika, očuvanje izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja te operacije za unapređenje bioraznolikosti na oranicama također dobro utječu na bioraznolikost.

Sve države članice EU-a provode tzv. Zajedničku poljoprivrednu politiku, koja je zajednička svim državama članicama EU-a, uključujući i Hrvatsku. No svakoj državi članici, pa tako i Hrvatskoj, ostavljena je mogućnost da unutar tog zajedničkog okvira, odrednica i pravila, osmisli i provodi mjere koje su relevantne za njezinu specifičnu situaciju - što posebno vrijedi za politiku Ruralnog razvoja.

Hrvatska je stoga osmislila i s Europskom komisijom usuglasila potrebu mjera vlastitog programa ruralnog razvoja za sedmogodišnje razdoblje.

Danas, zajednička poljoprivredna politika, pa tako i politika Hrvatske, zagovara i potiče višeznačnu ulogu poljoprivrede. Osim gospodarskoj, izuzetna važnost pridaje se i ekološkoj i društvenoj ulozi poljoprivrede.

Osim za prehranu, poljoprivreda utječe kako pozitivno, tako i negativno na okoliš, bioraznolikost, tlo, vodu, zrak i klimu. Zajednička poljoprivredna politika ima cijelu lepezu mjera kojima osigurava da poljoprivreda ne šteti poljoprivredi i okolišu.

MJERA 4

Ulaganja u fizičku imovinu, tj. podmjera 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agroekoloških i klimatskih ciljeva

Izravna plaćanja i zaštita prirode

Izravna plaćanja u okviru Zajedničke poljoprivredne politike EU-a godišnja su potpora dohotku poljoprivrednika. Sastoje se od više podmjera:

A) Potpora po površini (nevezana uz vrstu proizvodnje)

- osnovno plaćanje (temelji se na pravima na plaćanje)
- zeleno plaćanje (vezano uz osnovno plaćanje)
- preraspodijeljeno plaćanje (za prvih 20 ha)
- plaćanje za male poljoprivrednike (za 50 ha)

B) Proizvodno vezana potpora dodjeljuje se za:

- stočarstvo (4 mjere)
- biljnu proizvodnju (4 mjere)

C) Program za male poljoprivrednike:

- obuhvaća potpore pod A i B, uz jednostavnije uvjete za poljoprivrednike i smanjenje kontrola

Višestruka sukladnost u poljoprivredi su pravila koja korisnik potpora po površini i za stoku mora poštivati u obavljanju poljoprivredne aktivnosti na poljoprivrednom gospodarstvu, a odnose se na zaštitu okoliša, klimatske promjene i dobro poljoprivredno stanje

poljoprivrednog zemljišta, javno zdravlje, zdravlje životinja i biljaka te dobrobit životinja.

Pravila višestruke sukladnosti čine:

1. Propisani zakoni upravljanja (SMR)

Riječ je o odredbama iz zakonodavnog okvira Europske unije prenesenih u zakonodavstvo Republike Hrvatske, a koje se odnose na zaštitu voda, očuvanje bioraznolikosti, sigurnost hrane, identifikaciju i registraciju životinja, bolesti životinja, sredstava za zaštitu bilja i dobrobiti životinja.

2. Dobri propisani okolišni uvjeti (GAEC)

Riječ je o minimalnim uvjetima upravljanja na poljoprivrednom gospodarstvu, odnosno obveznim uvjetima kojih se mora pridržavati korisnik potpore, u obavljanju poljoprivredne djelatnosti na poljoprivrednim površinama u svom korištenju, a odnose se na tržište vode, zaštitu tla i zaliha ugljika, očuvanje obilježja krajobraza i minimalnu razinu održavanja poljoprivrednih površina.

Zelena plaćanje i zaštita prirode

Plaćanje za provođenje praksi korisnih za klimu i okoliš (zeleno plaćanje) isplaćuje se za one površine poljoprivrednog gospodarstva koje su prihvatljive i za osnovno plaćanje. Riječ je o mjerama kojima je cilj do određene mjere „ozeleniti“ veće poljoprivredne površine, odnosno smanjiti njihov mogući negativni utjecaj na tlo, vodu, zrak, klimu i bioraznolikost. Zelene prakse, o kojima ovisi zeleno plaćanje, uključuju tri elementa: raznolikost usjeva, ekološki značajne površine (EZP) i održavanje postojećih trajnih travnjaka. Obveznici pojedinih elemenata tih zelenih praksi određeni su prema veličini zemljišta koje obrađuju i vrsti proizvodnje.

Važno je naglasiti da se zelene prakse provode na onom poljoprivrednom zemljištu za koje su zatražena izravna plaćanja dok se uvjeti višestruke sukladnosti moraju provoditi na cjelokupnom gospodarstvu, bez obzira je li za pojedine parcele zatražena potpora.

Raznolikost usjeva:

Korisnici koji imaju između 10 i 30 ha obradivog zemljišta oranice, staklenike i plaslenike, moraju imati najmanje dvije različite vrste usjeva, a površina glavne kulture (tj. kulture koja zauzima najveći dio obradivog zemljišta) ne smije prelaziti 75% obradivog zemljišta.

Korisnici koji imaju više od 30 ha obradivog zemljišta, moraju imati najmanje tri različite kulture pri čemu glavna kultura ne smije zauzimati više od 75% obradivog zemljišta, a dvije glavne kulture zajedno ne smiju zauzimati više od 95% obradivog zemljišta.

Ekološki značajne površine (EZP)

Korisnici koji na poljoprivrednom gospodarstvu imaju više od 15 ha oranica, plaslenika i staklenika obavezni su ih prijaviti te održavati najmanje 5% obradivog zemljišta na gos-

podarstvu kao ekološki značajne površine (EZP). Ekološki značajne površine sljedeći su elementi:

- pojedinačna obilježja krajobraza (živica, pojedinačno stablo, drvored, šumarak, jezece/ lokva, jarak, suhozid) koji su sastavni dio ARKOD parcele.
 - kulture kratkih ophodnji (crna joha, breza, grab, kesten, jasen, topola i vrba). Na površinama pod kulturama kratkih ophodnji ne smiju se primjenjivati mineralna gnojiva i zaštitna sredstva.
 - pojasevi bez kulture uz rub šume i rubni pojasevi uz vodotoke
 - kulture koje fiksiraju dušik, postrni usjevi ili zeleni pokrov
- Korisnici postojeća obilježja krajobraza ne smiju uklanjati u skladu s uvjetima višestruke sukladnosti. Kulture koje fiksiraju dušik i ugar mogu biti ubrojene kao usjevi u okviru raznolikosti usjeva te kao EZP područje.

Očuvanje trajnih travnjaka

Zelena praksa očuvanja trajnih travnjaka sastoji se od dviju obveza:

Na razini poljoprivrednog gospodarstva - zabrana preoravanja, odnosno prenamjene okolišno osjetljivih trajnih travnjaka na posebnim područjima unutar Natura 2000 područja.

Na nacionalnoj razini - očuvanje površine trajnih travnjaka u odnosu na ukupnu površinu poljoprivrednog zemljišta (uzimajući u obzir referentni omjer trajnih travnjaka i poljoprivrednih površina utvrđen u 2015. godini). Godišnji omjer ne smije se smanjiti u odnosu na referentni omjer za više od 5% na cjelokupnom području RH. Ta se obveza odnosi na državu, a ne na individualnog korisnika.

Poljoprivrednici i zakonske odredbe o očuvanju prirode

Osim obveza očuvanja prirode koje proizlaze iz zahtjeva za ostvarivanje prava na izravna plaćanja, poljoprivrednici, kao i ostali građani, moraju poštivati zakonske odredbe o očuvanju prirode koje proizlaze iz Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine 80/ 2013), Zakona o lovstvu NN , 140/2015 te Pravilnika o strogo zaštićenim vrstama (NN/ 2013).

Te obveze nisu dio višestruke sukladnosti i u slučaju njihova kršenja neće doći do umanjivanja ili uskraćivanja poljoprivrednih potpora, ali poljoprivrednike zbog kršenja mogu kazniti inspektori nadležni za očuvanje prirode i lovstvo. Riječ je o obvezi poštivanja zabrane namjernog uznemiravanja, hvatanja ili ubijanja divljih ptica, namjernog uništavanja njihovih jaja ili oštećivanja njihovih gnijezda ili legla te namjernog branja, rezanja, sječe, iskopavanja, sakupljanja ili uništavanja strogo zaštićenih biljnih vrsta.

Plaćanja iz Programa ruralnog razvoja i zaštita prirode

Ova plaćanja poznata su i kao IAKS mjere ruralnog razvoja. Riječ je o složenom administrativnom kontrolnom sustavu koji koristi Agencija za plaćanje za identifikaciju korisnika poljoprivrednih parcela i domaćih životinja te zaprimanje, obradu i isplatu zahtjeva za potporu, kao i nadzor nad provedbom svih izravnih potpora i svih spomenutih IAKS mjera ruralnog razvoja.

Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agroekoloških i klimatskih ciljeva

U okviru Mjere 4 programa ruralnog razvoja (ulaganja u fizičku imovinu) postoji podmjera 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim za postizanje agroekoloških i klimatskih ciljeva. Tom je mjerom moguće financirati cijeli niz ulaganja koja su usmjerena na očuvanje prirode, obnovu degradiranih staništa i krajobraznih obilježja, zaštitu stoke od velikih zvijeri, krčenje zaraslih poljoprivrednih površina te uklanjanje invazivnih stranih vrsta s poljoprivrednog zemljišta.

Korisnici potpore mogu biti: poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, javne ustanove i tijela, uključujući javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima (državne, regionalne i lokalne javne ustanove), kao i jedinice lokalne samouprave. Korisnici mogu biti i civilne udruge koje se bave zaštitom i promicanjem kulturnih vrijednosti i zaštite okoliša.

MJERA 10

Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene

Za očuvanje prirode mjera 10 (Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene) programa Ruralnog razvoja RH 2014. – 2020. najvažnija je mjera programa. Sastoji se od dviju podmjera (10.1b i 10.2) unutar kojih postoje operacije.

Podmjera 10.1. sadrži 9 tipova operacija:

Plaćanje obveza povezanih s poljoprivredom, okolišem i klimatskim promjenama:

- obrada tla i sjetva na terenu s nagibom za oranične jednogodišnje kulture
- zatravljivanje trajnih nasada
- očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti
- pilot mjera za zaštitu kosca (crex-crex)
- pilot mjera za zaštitu leptira
- uspostava poljskih traka
- održavanje ekstenzivnih voćnjaka
- održavanje ekstenzivnih maslinika
- očuvanje ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja

Podmjera 10.2 - Potpora za očuvanje i održivu uporabu i razvoj genetskih resursa u poljoprivredi uključuje podmjeru: očuvanje i održivo korištenje i razvoj genetskih resursa u poljoprivredi (korisnici te operacije nisu poljoprivrednici već ustanove).

Za razliku od obveza koje se odnose na poštivanje višestruke sukladnosti i zelenih praksi, sudjelovanje u Mjeri 10 potpuno je dobrovoljno. Namijenjena je poljoprivrednicima koji žele provoditi mjere očuvanja prirode koje idu iznad onoga što traži višestruka sukladnost i zelene prakse, za što poljoprivrednik dobije i dodatne potpore. Mjera se mora provoditi minimalno 5 godina, a u slučaju prijevremenog prestanka provođenja moguće su sankcije.

Obrada tla i sjetva na terenu s nagibom za oranične jednogodišnje kulture provodi se prvenstveno za sprečavanje erozije. Erozijski je prirodni proces u kome se zbog djelovanja vode i vjetrova premješta površinski sloj tla te dolazi do gubitka humuskog sloja. Taj negativni proces dodatno pogoršava i nepravilna obrada tla. Operaciju je moguće provoditi na oraničnim površinama koje su pod nagibom 9-15%.

Zatravnjivanje trajnih nasada

Ovu operaciju provodimo zbog problema vezanih za klimatske promjene i učinak staklenika, odnosno povećanu koncentraciju stakleničkih plinova u atmosferi. Jedan od načina na koji možemo smanjiti emisiju stakleničkih plinova, prije svega ugljičnog dioksida, čuvanje je i skladištenje organske tvari u tlu. Zadržavanje pokrova tla na terenu s nagibom istovremeno djeluje povoljno na učinke erozije, povećava se količina humusa, a time i plodnost tla. Neposredno, u trajnim nasadima koji su zatravljeni povećava se bioraznolikost.

Očuvanje travnjaka velike prirodne vrijednosti

Travnjak velike prirodne vrijednosti tip je poljoprivrednog zemljišta s velikim udjelom poluprirodne i prirodne vegetacije važne za očuvanje vrsta i staničnih tipova ugroženih na nacionalnoj i europskoj razini. Poljoprivredna se proizvodnja uglavnom zasniva na poluprirodnim travnjacima od kojih neki predstavljaju ugrožena staništa na razini Europe te su kao takvi uključeni u Ekološku mrežu Natura 2000. Travnjaci su podijeljeni na 3 regije:

- Kontinentalna nizinska regija
- Brdsko-planinska regija
- Mediteranska regija

Ciljevi su te operacije odgoda košnje koja omogućava stvaranje sjemena te sprečava nestanak tipičnih biljaka koje su sastavni dio travnjaka. Na taj je način istovremeno omogućen opstanak životinja koje obitavaju na ovim specifičnim staništima.

Pilot mjera za zaštitu kosca

Ptica kosac (crex crex) u Hrvatskoj je strogo zaštićena vrsta, procjenjuje se da je prisutno 500-1100 pjevajućih mužjaka te vrste. Kosac je skrovita vrsta ptice koja živi u kasno košenim travnjacima s dovoljno visokom i gustom vegetacijom u kojoj se može uspješno ugnijezditi i lako kroz nju hodati.

Operacija se provodi na vlažnim staništima koje nastanjuje kosac, a nalaze se na području ekološke mreže Natura

2000. Minimalno 30% površine travnjaka mora biti u području ekološke mreže na kojem je cilj očuvanje ptica kosca kako bi travnjak u Arkod sustavu bio označen kao stanište kosca.

Košnja je dopuštena isključivo ručno ili strižnim kosilicama na minimalnoj visini od 10 m iznad tla, a mora se provoditi nakon 15. kolovoza. Dopuštena je jedna do maksimalno dvije košnje na godinu. Zadnji dan do kada je dopuštena košnja je 15. rujna.

Osim datuma košnje izrazito je važan način košnje. Naime, parcelu treba kositi od sredine prema rubnim dijelovima ili s jedne strane na drugu, nikako od ruba parcele prema unutra, kako bi ptice stigle pobjeći u rubne nepokošene dijelove travnjaka.

Pilot mjera za zaštitu leptira

Četiri vrste ugroženih i strogo zaštićenih danjih leptira žive na svega nekoliko manjih područja u Hrvatskoj: veliki livadni plavac, zagasiti livadni plavac, močvarni plavac i močvarni okaš.

Kako bi se zaštitile te četiri vrste leptira, potrebno im je osigurati nesmetan razvoj i zadržati njihova staništa u izvornom obliku kroz prilagođeni način košnje.

Operacija se provodi na staništima koja nastanjuju ugroženi leptiri, a nalaze se na području ekološke mreže Natura 2000. Zbog osjetljivog životnog ciklusa, termin i način košnje pokazali su se ključnima za život tih vrsta. Tako je za velikog livadnog plavca i zagasitog livadnog plavca važno da se travnjak kosi do 15. lipnja ili nakon 15. rujna, ali ne svake već svake druge godine, kako bi se očuvala potrebna struktura vegetacije i vlažnost tla.

Uspostava poljskih traka

Intenzivna poljoprivredna proizvodnja pojačava pritisak na okoliš uzrokujući gubitak organske tvari u tlu, eroziju tla, onečišćenje voda. Također dovodi do gubitka brojnih vrsta, kako zbog velike uporabe gnojiva i sredstava za zaštitu bilja, tako i zbog uništavanja prirodnih staništa. Ptice, kukci i mali sisavci nestaju iz prirode jer ne mogu opstati na velikim jednoličnim površinama pod ratarskim usjevima.

Kako bi se ublažile posljedice koje negativno utječu na bioraznolikost, osobito u područjima u kojima prevladava intenzivni tip poljoprivredne proizvodnje s velikim oraničnim površinama, poljske trake nameću se kao prihvatljivo rješenje. One mogu biti mješavina trava i cvijeca, pri čemu cvjetne trake osiguravaju stanište prvenstveno za oprašivače ili druge kukce korisne za kontrolu brojnosti štetnika, dok travne trake predstavljaju važna staništa za ishranu i gnježđenje nekih vrsta ptica, kao što su strnafice ili trčci. Kroz uspostavu staništa štite se različite biljne i životinjske vrste, poboljšava se kvaliteta krajobraza i povećava ukupna bioraznolikost na oranicama.

Cvjetne trake treba posijati uz rub ili unutar parcele širine najmanje 3 m, a maksimalno 15 m, imajući na umu da udaljenost među trakama mora biti najmanje 50 m. Ukupna dužina traka mora biti najmanje 200 m po hektaru. Dopušteno je mijenjati svake godine mjesto na kome se trake usijavaju. Trake trebaju sadržavati najmanje 5 cvjetnih vrsta koje naizmjenice cvjetaju tijekom cijele vegetacijske sezone.

Kako bi korisni kukci imali dovoljno peluda i nektara za ishranu, trake treba ostaviti na parceli što duže pa se mogu zaorati najranije 1. listopada.

Travne trake treba posijati uz rub parcele, širine najmanje 2 m, a maksimalno 3 m, imajući na umu da udaljenost među trakama mora biti najmanje 50 m. Ukupna dužina traka na parceli mora biti najmanje 200 m po hektaru, a njihov se položaj za razliku od cvjetnih traka ne mijenja tijekom petogodišnjeg razdoblja.

Trake trebaju sadržavati najmanje 5 vrsta trava. Kako bi se spriječilo zakorovljivanje i potaknulo busanje u prvoj godini uspostavljanja, trake se mogu pokositi 2-3 puta. U trećoj godini trake se moraju pokositi najkasnije do 1. listopada.

Održavanje ekstenzivnih voćnjaka

Ekstenzivni voćnjaci dio su tradicionalnog hrvatskog krajobraza i bili su prisutni na kontinentalnom području Hrvatske u daleko većem broju nego danas. U usporedbi s konvencionalnim voćnjacima, ekstenzivne odlikuje uzgoj visokostablašica, niska gustoća nasada, veći razmaci među voćkama te zatravnjena površina ispod stabala koja se održava košnjom ili napasivanjem. Upravo zbog kombinacije trava i voćaka izuzetno su bogati biljnim i životinjskim vrstama - od lišajeva, gljiva, mahovina pa do insekata, ptica i malih sisavaca.

Opstanak ekstenzivnih voćnjaka važan je ako želimo zadržati karakteristični krajobraz, održati visoki nivo bioraznolikosti i pridonijeti smanjenju emisije ugljikovog dioksida u atmosferu.

Operacija se može provoditi u onim voćnjacima koji imaju ekstenzivni karakter uz gustoću nasada od najmanje 50, a najviše 200 stabala na hektaru.

U ekstenzivnim voćnjacima nije dopuštena uporaba mineralnih gnojiva, već jedino primjena krutog stajskog gnoja, ispod krune stabla. Također se mogu koristiti samo gnojiva koja su odobrena i u ekološkoj proizvodnji. Površina voćnjaka održava se ispašom ovaca, goveda i peradi ili košnjom biljnog pokrova najmanje jednom godišnje, ne kasnije od 1. listopada.

Održavanje ekstenzivnih maslinika

Ekstenzivni maslinici u mediteranskom dijelu prepoznatljiv su dio krajobraza, s nepravilno zasađenim stablima na terasama ili okruženi suhozidima. Karakterizira ih širok razmak stabala, vrlo niska produktivnost i varijabilni prinos od jedne do druge godine, uz ograničenu mogućnost korištenja moderne mehanizacije.

Imaju veliku prirodnu vrijednost za bioraznolikost jer su važno stanište za mnoge vrste ptica selica, pružajući im utočište i hranu. Praksa pretvaranja ekstenzivnih maslinika u intenzivne pogubna je za bioraznolikost i karakteristični krajobraz.

Operacija se može provoditi u maslinicima ekstenzivnog tipa proizvodnje u kojima je gustoća nasada od najmanje 25 do najviše 150 stabala.

Kako bi se ekstenzivni maslinici očuvali i zaštitili od nestajanja te održali kao karakteristični element tradicionalnog mediteranskog krajobraza, potrebno je poštivati njihovo održavanje na način da se ne sprečava zarastanje i degradacija.

U maslinicima nije dopuštena gnojidba mineralnim gnojivima, već jedino primjena krutog stajskog gnoja, ispod krune stabla. Površina se može održavati mehaničkom obradom ili košnjom trave, zadržavanjem svih tanjih grančica ispod košnje ili držanjem ovaca ili koza.

Očuvanje ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja

Izvorne i zaštićene pasmine karakterizira jedinstveno genetsko nasljeđe stvarano stotinama godina. Suživot s čovjekom i prilagodba podneblju činili su ih važnom sastavnicom genetskog i kulturološkog nasljeđa. One čine temelj za stvaranje novih, poboljšanih značajki postojećih pasmina domaćih životinja. Pogodne su za korištenje i održavanje pašnjačkih površina, uključivanje u programe ekološke proizvodnje i razvijanje prepoznatljivih tradicionalnih robnih marki. Sastavni su dio ekosustava o kojem ovise brojne druge biljne i životinjske vrste.

Očuvanje populacije ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja, od

kjih su neke kritično ugrožene te im prijete izumiranje, moguće je provedbom uzgojnih programa te dostizanje postavljenih ciljeva. Nestajanjem tih pasmina smanjuje se biološka raznolikost u poljoprivredi, odnosno ukupna bioraznolikost ruralnog prostora.

Zaštićene izvorne pasmine u Hrvatskoj su goveda, ovce, konji, perad, svinje, koze i magarci.

MJERA 11

Ekološki uzgoj

Ekološka proizvodnja sveobuhvatan je sustav upravljanja poljoprivrednim gospodarstvima i proizvodnjom hrane koji ujedinjuje najbolju praksu zaštite okoliša i klime, visoku razinu biološke raznolikosti, očuvanje prirodnih resursa, primjenu visokih standarda za dobrobit životinja i proizvodne standarde koji su u skladu s potražnjom sve većeg broja potrošača.

Cilj je potaknuti nove poljoprivrednike da se uključe u taj sustav proizvodnje, odnosno one koji već jesu u sustavu poljoprivredne proizvodnje da nastave s ekološkom proizvodnjom.

Na taj će se način umanjiti negativan učinak konvencionalne poljoprivrede na okoliš, kroz očuvanje kvalitete vode, zraka i tla, ali i povećati plodnost tla, što pridonosi zdravlju ljudi i životinja.

Potpota se može ostvariti kroz dvije podmjere:

1. Plaćanje za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode
2. Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metode

Potpota se može ostvariti za sljedeće skupine usjeva:

- oranice (podrazumijevaju se ratarske kulture, aromatično i ljekovito bilje)
- povrće
- višegodišnji nasadi (podrazumijeva se vinograd ili voćnjak)
- trajni travnjaci (podrazumijeva se livada, pašnjak ili krški pašnjak)

MJERA 13

Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima

Pojedini dijelovi Hrvatske (obično udaljeni od velikih naselja) područja su pod utjecajem nepovoljne klime ili nepovoljnih karakteristika tla. U njima je posebno prisutan problem odljeva stanovništva te problem održavanja poljoprivredne proizvodnje. Poljoprivreda je vrlo često jedini izvor prihoda, međutim, zbog nepovoljnih uvjeta prinosi su ispodprosječni, a u novije vrijeme i vrlo često pogođeni klimatskim promjenama.

Potpota se može ostvariti kroz 3 podmjere:

1. Plaćanja u gorsko-planinskim područjima
2. Plaćanja u područjima sa značajnim prirodnim ograničenjima
3. Plaćanja u područjima s posebnim ograničenjima

Kod područja sa značajnim prirodnim ograničenjima osim prisutnosti pojedinih ograničenja koje se koriste kao kriterij, provodi se i postupak finog podešavanja. Taj je postupak obavezan za sve države članice, a njegova je svrha isključenje onih područja sa značajnim prirodnim ograničenjima u kojima se postojeće ograničenje prevladalo kroz investicijske ili gospodarske aktivnosti, a što se iskazuje kroz vrijednost ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva.

Ciljevi su te mjere očuvanje i stvaranje novih radnih mjesta, očuvanje baštine i okoliša te stvaranje preduvjeta za provođenje održivog načina korištenja poljoprivrednog zemljišta uz zaustavljanje trenda depopularizacije u tim područjima te daljnji razvoj ruralnih sredina i očuvanje bioraznolikosti.

Mjera 19

Potpora za lokalni razvoj u sklopu inicijative LEADER

LEADER (veza među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva) je mehanizam provedbe mjera politike ruralnog razvoja Europske unije, a temelji se na realizaciji lokalnih razvojnih strategija kojima upravljaju lokalne akcijske grupe (LAG-ovi). Oni predstavljaju mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike u izradu i provedbu intergrirane lokalne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti.

LAG je partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja, osnovano s namjerom izrade i provedbe lokalne razvojne strategije tog područja.

Zaključak

Poljoprivreda je s motrišta očuvanja prirode jedna od najvažnijih ljudskih djelatnosti. Način gospodarenja u poljoprivredi izravno utječe na stanje prirode. U Hrvatskoj korištene poljoprivredne površine zauzimaju otprilike četvrtinu cjelokupnog teritorija i mnoge su poljoprivredne površine prave riznice bioraznolikosti. Mjere ruralnog razvoja upravo i služe očuvanju tog našeg neprocjenjivog prirodnog bogatstva.

Agriculture and nature conservation

Summary

Croatia has by the accession to the EU become a beneficiary of European funding. Based on needs identified at country level and objectives set by the Common Agricultural Policy, the utilization of such funds was stipulated by the implementation of Rural Development Programme of the Republic of Croatia 2014-2020. The related nature conservation programme included the following IACS Measures: Measure 10, 11, 13, 4 and 19.